

Sygn. akt VI A Ca 1828/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Ryszard Sarnowicz (spr.)

Sędziowie: SA Anna Orłowska

SA Małgorzata Manowska

Protokolant: sekr. sądowy Agnieszka Pawłowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 kwietnia 2014 r. w Warszawie

sprawy z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie

przeciwko (...) Sp. z o.o. w W.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 25 lipca 2013 r.

sygn. akt XVII AmC 4849/12

1. oddala apelację;

2. zasądza od (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VIA Ca 1828/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 czerwca 2012 r. powód - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów domagał się uznania za niedozwolone i zakazania wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień o treści:

1. "Zmiana ostatecznej opłaty za przyłączenie w wysokości +/- 10% w stosunku do opłaty wstępnej nie wymaga aneksu w formie pisemnej." zawartego w § 7 ust. 6 wzorca umowy zatytułowanego "UMOWA O PRZYŁĄCZENIE DO SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ (...) Sp. z o.o. INSTALACJI ELEKTRYCZNEJ Obiektu KLIENTA nr (...),

2. „W przypadku wystąpienia siły wyższej, a ponadto w przypadku działania lub zaniechania organów państwowych i samorządowych lub osób trzecich, uniemożliwiającego terminową realizację przyłączenia, strony uzgodnią zmianę terminu przyłączenia." zawartego w § 8 ust. 3 wzorca umowy zatytułowanego „UMOWA O PRZYŁĄCZENIE DO SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ (...) Sp. z o.o. INSTALACJI ELEKTRYCZNEJ Obiektu KLIENTA nr (...), którymi posługuje się pozwany - (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. Nadto wniósł o zasądzenie kosztów procesu.

W ocenie powoda wskazane postanowienia wzorca umowy stanowią niedozwolone klauzule, gdyż są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów. Wypełniałoby tym hipotezę art. 385¹ § 1 kc, zgodnie z którym niedozwolonymi są postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione z nim indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy - z wyłączeniem postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W stosunku do postanowienia nr 1 powód argumentował, iż pozwany poprzez jego wprowadzenie zastrzegł sobie prawo do podwyższenia opłaty za przyłączenie o wartość 10% w stosunku do opłaty wstępnej, bez zgody konsumenta i jednocześnie bez przyznania konsumentowi prawa do odstąpienia od zawartej umowy. Tym samym, postanowienie, w ocenie powoda wypełniałoby hipotezę art. 385³ pkt 20, zgodnie z którym za niedozwolone postanowienie umowne uznać należy takie, które przewiduje uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy.

W odniesieniu do klauzuli nr 2 powód podniósł, iż umożliwia pozwanemu, bez ponoszenia jakiegokolwiek odpowiedzialności z tego tytułu zmianę ustalonego pomiędzy stronami umowy terminu wykonania przyłącza, z powodów bliżej niesprecyzowanych i ustalanych dyskrejonalnie przez przedsiębiorstwo energetyczne. Pozwany nie wskazał określonego, jasnego katalogu przyczyn, których zaistnienie wywołuje skutek w postaci zmiany terminu przyłączenia, co powoduje iż po stronie konsumenta może wystąpić stan niepewności.

W ocenie powoda postanowienie nr 2 narusza art. 385 § 2 kc, który stanowi, iż wzorzec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały. Tymczasem pozwany posługuje się takimi zwrotami, jak: „siła wyższa”, „działanie lub zaniechanie działania organów państwowych i samorządowych” oraz „osób trzecich”, które, zdaniem powoda, są niejednoznaczne i niezrozumiałe i umożliwiają pozwanemu ich dowolną interpretację, a także podejmowanie arbitralnych decyzji od których uzależnione jest świadczenie usługi.

Powód zarzucił, iż powyższe postanowienie wyczerpuje dyspozycję art. 385³ pkt 9 kc zgodnie z którym za klauzule abuzywne uznaje się postanowienia, które przyznają kontrahentowi konsumenta uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji umowy, bowiem pozwany na mocy kwestionowanego postanowienia nr 2 ma niczym nieuzasadnione i nieskrępowane prawo blokowania konsumentom dostępu do rynku energii elektrycznej, nawet jeśli ze swojej strony konsumenci wypełniają swoje zobowiązanie w sposób prawidłowy. Podniósł także, że postanowienie nr 2 wyłącza lub istotnie ogranicza odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, czym wypełniałoby przesłanki art. 385³ pkt 2 kc.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa i wniósł o zasądzenie kosztów procesu. Zaprzeczył, jakoby zaskarżone postanowienia miały niedozwolony charakter w myśl art. 385¹ § 1 zd. 1 kc, w szczególności naruszały w sposób rażący interes konsumenta.

Przywołał treść art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U.2012.1059), zgodnie z którym umowa o przyłączenie do sieci powinna zawierać co najmniej postanowienia określające: termin realizacji przyłączenia, wysokość opłaty za przyłączenie, miejsce rozgraniczenia własności sieci przedsiębiorstwa energetycznego i instalacji podmiotu przyłączanego, zakres robót niezbędnych przy realizacji przyłączenia, wymagania dotyczące lokalizacji układu pomiarowo-rozliczeniowego i jego parametrów, warunki udostępnienia przedsiębiorstwu energetycznemu nieruchomości należącej do podmiotu przyłączanego w celu budowy lub rozbudowy sieci niezbędnej do realizacji przyłączenia, przewidywany termin zawarcia umowy, na podstawie której nastąpi dostarczanie paliw gazowych lub energii, ilości paliw gazowych lub energii przewidzianych do odbioru, moc przyłączeniową, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonego w umowie, oraz okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania.

W stosunku do klauzuli nr 1 pozwany stwierdził, że ma ona jedynie charakter informacyjny, będący sygnałem dla konsumenta, że oszacowana przy zawieraniu umowy opłata może ulec zmianie, a dodatkowo wskazuje na formę w jakiej pozwany może dokonać zmiany tej opłaty. Odwołał się do art. 7 ust 8 pkt 1 i 2 w/w ustawy, które regulują zasady naliczania opłat za przyłączenie. Zgodnie z powyższym artykułem za przyłączenie do sieci pobiera się opłatę ustaloną na podstawie następujących zasad:

1) za przyłączenie do sieci przesyłowej, sieci dystrybucyjnej gazowej wysokich ciśnień oraz do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV i nie wyższym niż 110 kV, z wyłączeniem przyłączenia źródeł i sieci, opłatę ustala się na podstawie jednej czwartej rzeczywistych nakładów poniesionych na realizację przyłączenia;

2) za przyłączenie do sieci dystrybucyjnej gazowej innej niż wymieniona w pkt 1, sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV oraz sieci ciepłowniczej, z wyłączeniem przyłączenia źródeł i sieci, opłatę ustala się w oparciu o stawki opłat zawarte w taryfie, kalkulowane na podstawie jednej czwartej średniorocznych nakładów inwestycyjnych na budowę odcinków sieci służących do przyłączania tych podmiotów, określonych w planie rozwoju, o którym mowa w art. 16; stawki te mogą być kalkulowane w odniesieniu do wielkości mocy przyłączeniowej, jednostki długości odcinka sieci służącego do przyłączenia lub rodzaju tego odcinka.

Pozwany podniósł, iż nakłady rzeczywiste, które stosownie do powyższych przepisów są elementem opłaty za przyłączenie do sieci, są możliwe do precyzyjnego obliczenia i wykazania dopiero po ukończeniu przyłącza, zaś sam ustawodawca przewidział taki model kształtowania opłaty, który zakłada brak możliwości jej precyzyjnego określenia w momencie zawarcia kontraktu.

Odnosząc się do postanowienia nr 2 pozwany zarzucił, iż powód zinterpretował postanowienie niezgodnie z jego literalnym brzmieniem twierdząc, że pozwany może jednostronnie zmieniać na jego podstawie termin wykonania umowy. Zdaniem pozwanego kwestionowane postanowienie zostało sformułowane szeroko, lecz jednoznacznie i transparentnie. Proces przyłączania do sieci elektroenergetycznej jest skomplikowanym postępowaniem zarówno administracyjnym jak i technicznym, wymaga szeregu uzgodnień z administracją, jak również uzyskania prawa do gruntu pod nową infrastrukturę elektroenergetyczną. Dlatego właśnie pozwany wprowadził przedmiotową klauzulę do wzorca umowy, aby uprzedzić konsumenta o fakcie, iż z przyczyn niezależnych od pozwanego, które podał w postanowieniu, termin przyłączenia może ulec opóźnieniu.

Wyrokiem z dnia 25 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

1. uznał za niedozwolone i zakazał pozwanemu wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: "Zmiana ostatecznej opłaty za przyłączenie w wysokości +/- 10% w stosunku do opłaty wstępnej nie wymaga aneksu w formie pisemnej."; "W przypadku wystąpienia siły wyższej, a ponadto w przypadku działania lub zaniechania działania organów państwowych i samorządowych lub osób trzecich, uniemożliwiającego terminową realizację przyłączenia, strony uzgodnią zmianę terminu przyłączenia."

2. zasądził od pozwanego na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kwotę 360 zł;

3. nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu, od której powód był zwolniony;

5. zarządził publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt strony pozwanej.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany jest operatorem systemu przesyłowego, tj. przedsiębiorstwem energetycznym zajmującym się dostarczaniem energii elektrycznej, jej przesyłem i dystrybucją. W ramach tej działalności posługuje się w obrocie z konsumentami postanowieniami wzorca umowy o treści wskazanej w pozwie.

Sąd Okręgowy wskazał, że art. 230 kpc stanowi, że gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Za podstawę ustalenia stanu faktycznego Sąd przyjął zatem wzajemnie niekwestionowane twierdzenia stron.

Zgodnie zaś z art. 227 kpc przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. W konsekwencji nie mogły być przedmiotem postępowania dowodowego okoliczności przedmiotowo nieistotne, zaś postępowanie dowodowe zostało skoncentrowane do normatywnie wyrażonych przez ustawodawcę przesłanek abuzywności postanowień wzorca umowy. W szczególności Sąd pominął zgłaszane przez pozwanego dowody osobowe. Biegły, o powołanie którego wnioskował pozwany, miał określić przebieg procesu przyłączenia do sieci, a w szczególności ustalić, czy w procesie realizacji przyłącza elektroenergetycznego możliwe jest uwzględnienie wszystkich okoliczności wpływających na rzeczywiste koszty już na etapie zawierania umowy o przyłączenie do sieci, a także na okoliczność przebiegu procesu przyłączenia do sieci, a w szczególności ustalenia, czy w procesie realizacji przyłącza elektroenergetycznego możliwe jest uwzględnienie wszystkich okoliczności wpływających na czas realizacji przyłącza już na etapie zawierania umowy o przyłączenie do sieci.

Sąd I instancji oddalił powyższe wnioski dowodowe pozwanego, za wyjątkiem dowodu z wzorca umowy "UMOWA O PRZYŁĄCZENIE DO SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ (...) Sp. z o.o. INSTALACJI ELEKTRYCZNEJ Obiektu KLIENTA nr (...), albowiem uznał je za nieistotne w kontekście meritum sprawy, a ich przeprowadzenie za niecelowe z uwagi na nieprzydatność w niniejszym postępowaniu. Ponadto cały materiał niezbędny do wydania orzeczenia został zebrany w aktach sprawy.

Sąd Okręgowy zważył:

Okolicznością sporną między stronami było, czy przedmiotowe postanowienie miało charakter niedozwolony w myśl art. 385¹ § 1 kc.

Stosownie do treści art. 385¹ §1 kc, aby dane postanowienie umowne mogło być uznane za niedozwolone, musi ono spełniać cztery przesłanki tj.:

- I. postanowienie nie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem,
- II. ukształtowane przez postanowienie prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami,
- III. powyższe prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta
- IV. postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron.

Sąd Okręgowy zważył, że omawiane postanowienie nie reguluje głównych świadczeń stron. Główne świadczenia pozwanego z tytułu zawartych umów polegają bowiem na wykonaniu przyłączenia do sieci elektroenergetycznej i dostarczaniu energii elektrycznej, zaś konsumenta na zapłacie za przyłączenie oraz na regulowaniu opłat za energię elektryczną. Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia nie może w tej sprawie mieć znaczenia wobec abstrakcyjnego charakteru kontroli postanowienia wzorca umownego.

Sąd I instancji wskazał, że nie bada w niniejszym postępowaniu konkretnych stosunków istniejących pomiędzy kontrahentami, ale wzorzec i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy pozwanym, a potencjalnym konsumentem. Nie ma zatem znaczenia, czy jakaś konkretna umowa była między stronami negocjowana, ani nawet czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany przy zawieraniu jakiejkolwiek konkretnej umowy. Kontrola ta ma bowiem

charakter oceny ex ante i obejmuje wzorzec, nie zaś konkretną umowę. Istotny jest zatem fakt, że pozwany wprowadził oceniany wzorzec do obrotu poprzez wystąpienie z ofertą zawarcia umowy z wykorzystaniem go.

Dla zastosowania omawianego przepisu przesłanki II i III muszą zachodzić równocześnie. Z reguły rażące naruszenie interesu konsumenta jest naruszeniem dobrych obyczajów, ale nie zawsze zachowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami rażąco narusza ten interes.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że poprzez dobre obyczaje rozumiemy pewien powtarzalny wzorzec zachowań, który jest aprobowany przez daną społeczność lub grupę. Są to pozaprawne normy postępowania, którymi przedsiębiorcy winni się kierować. Ich treści nie da się określić w sposób wyczerpujący, ponieważ kształtowane są przez ludzkie postawy uwarunkowane zarówno przyjmowanymi wartościami moralnymi, jak i celami ekonomicznymi i związanymi z tym praktykami życia gospodarczego. Wszystkie one podlegają zmianom w ślad za zmieniającymi się ideologiami politycznymi i społeczno - gospodarczymi oraz przewartościowaniami moralnymi. W szczególności zaś, dobre obyczaje to normy postępowania polecające nienadużywanie w stosunku do słabszego uczestnika obrotu posiadanej przewagi ekonomicznej.

W niniejszej sprawie dobrym obyczajem jest, by przedsiębiorca nie wykorzystywał swej uprzywilejowanej pozycji kontraktowej, w szczególności zważywszy na realnie ograniczoną konkurencję w zakresie realizacji dostaw energii i obsługi infrastruktury sieci przesyłowych, jak również aby współdziałał z organami administracji i uprawnionymi do gruntów w sposób zapewniający jak najlepszą realizację swoich zobowiązań, a także aby z rozwagą definiował prawa i obowiązki stron w jednostronnie zredagowanym przez siebie wzorcu umowy. Przedstawianie konsumentom do akceptacji warunków umowy zawierających postanowienia, kształtujące ich prawa i obowiązki w niekorzystny sposób, niewątpliwie przeczy powyższemu. Również fakt, iż pozwany we wzorcu umowy zastrzegł sobie prawo do zmiany ostatecznej opłaty za przyłączenie, bez przyznania konsumentowi prawa do odstąpienia oraz prawo do zmiany terminu wykonania umowy, powołując się na nieprecyzyjnie sformułowane przyczyny tego opóźnienia, jednocześnie zwalniając się z odpowiedzialności z tego tytułu - jest sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Sąd I instancji wskazał, że oczekiwanym jest także, by pozwany przedsiębiorca nie przenosił na konsumenta ryzyka związanego z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą, które w kontekście niniejszej sprawy wiąże się z uprawnieniem do zwolnienia się z odpowiedzialności za nienależyte wykonanie umowy przez pozwanego. Nie może zyskać aprobaty praktyka stosowana przez przedsiębiorcę przewidująca powyższe zapisy.

W zakresie oceny stopnia naruszenia interesów konsumentów Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Apelacyjnego w Warszawie (wyrok z dnia 27 czerwca 2006 r., sygn. akt VI ACa 1505/05), że naruszenie interesów konsumenta, aby było rażące, musi być doniosłe czy też znaczące. Natomiast interesy konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny, chociażby niewymierny. Zaliczyć tu można również dyskomfort konsumenta, spowodowany takimi okolicznościami jak strata czasu, naruszenie prywatności, niedogodności organizacyjne, wprowadzenie w błąd oraz inne uciążliwości, jakie mogłyby powstać na skutek wprowadzenia do zawartej umowy ocenianego postanowienia. Przy określaniu stopnia naruszenia interesów konsumenta należy stosować nie tylko kryteria obiektywne (np. wielkość poniesionych czy groźących strat), lecz również względy subiektywne związane bądź to z przedsiębiorcą (np. renomowana firma), bądź to z konsumentem (np. seniorzy, dzieci). Konieczne jest zbadanie, jaki jest zakres groźących potencjalnemu konsumentowi strat lub niedogodności.

Na gruncie przedmiotowego postępowania naruszenie interesu konsumenta przejawia się przede wszystkim w sferze ekonomicznej. Na podstawie klauzuli nr 1, gdzie konsument ma obowiązek zapłaty ceny, mimo iż jej wysokość uległa zmianie, pozwany - stosując kwestionowany zapis - będzie miał podstawę do wyegzekwowania tej należności, mimo iż pomiędzy stronami brak było konsensusu, co do wysokości ostatecznej opłaty, przy jednoczesnym braku możliwości odstąpienia konsumenta od umowy. Takie zastrzeżenie spowoduje straty finansowe, ale także naruszenie interesów prywatnych wynikających z braku satysfakcji, związanego z niepomysłnym załatwieniem sprawy, uniemożliwieniem dochodzenia usprawiedliwionych roszczeń oraz wynikającymi z tego trudnościami organizacyjnymi. W odniesieniu do klauzuli nr 2, gdzie pozwany zastrzegł sobie możliwość zmiany terminu to pozwany - na podstawie kwestionowanego

zapisu - zwolni się od odpowiedzialności, nie dając konsumentowi możliwości dochodzenia roszczeń, z tytułu nienależytego wykonania umowy.

Sąd Okręgowy wskazał, że konieczne jest również ustalenie, jak wyglądałyby prawa i obowiązki konsumenta w sytuacji braku analizowanej klauzuli (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2007 r., sygn. akt III SK 21/06 oraz z dnia 11 października 2007 r., sygn. akt III SK 9/07). Jeżeli przepisy ogólne stawiają konsumenta w lepszej sytuacji, niż postanowienia proponowanej umowy, to w zasadzie postanowienia te należy uznać za niedozwolone. Odstępstwo od tej zasady możliwe jest tylko, o ile zmiana jest uzasadniona specyfiką wzajemnych świadczeń lub jest kompensowana innymi postanowieniami wzorca.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 kc uzupełniona została listą przykładowych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385[3] kc. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie (wyrok z dnia 8 października 2008 r., sygn. akt VI ACa 772/08), obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcją jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwia wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 kc. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy.

Przechodząc do oceny postanowienia nr 1 Sąd Okręgowy wskazał, iż pozwany zastrzegł sobie prawo do zmiany wysokości ostatecznej opłaty za przyłączenie, o +/- 10%, w stosunku do opłaty wstępnej, a ponadto zastrzegł, iż powyższa zmiana nie wymaga aneksu w formie pisemnej.

W ocenie Sądu takie działanie pozwanego wypełnia przesłanki art. 385³ pkt 20 kc, zgodnie z którym za niedozwolone postanowienia umowne należy uznać takie klauzule, które przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy.

Zgodnie z art. 7 ust 8 ustawy Prawo energetyczne za przyłączenie do sieci pobiera się opłatę ustaloną na podstawie następujących zasad:

- 1) za przyłączenie do sieci przesyłowej, sieci dystrybucyjnej gazowej wysokich ciśnień oraz do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV i nie wyższym niż 110 kV, z wyłączeniem przyłączenia źródeł i sieci, opłatę ustala się na podstawie jednej czwartej rzeczywistych nakładów poniesionych na realizację przyłączenia;
- 2) za przyłączenie do sieci dystrybucyjnej gazowej innej niż wymieniona w pkt 1, sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV oraz sieci ciepłowniczej, z wyłączeniem przyłączenia źródeł i sieci, opłatę ustala się w oparciu o stawki opłat zawarte w taryfie, kalkulowane na podstawie jednej czwartej średniorocznych nakładów inwestycyjnych na budowę odcinków sieci służących do przyłączania tych podmiotów, określonych w planie rozwoju, o którym mowa w art. 16; stawki te mogą być kalkulowane w odniesieniu do wielkości mocy przyłączeniowej, jednostki długości odcinka sieci służącego do przyłączenia lub rodzaju tego odcinka;
- 3) za przyłączenie źródeł współpracujących z siecią oraz sieci przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii pobiera się opłatę ustaloną na podstawie rzeczywistych nakładów poniesionych na realizację przyłączenia, z wyłączeniem odnawialnych źródeł energii o mocy elektrycznej zainstalowanej nie wyższej niż 5 MW oraz jednostek kogeneracji o mocy elektrycznej zainstalowanej poniżej 1 MW, za których przyłączenie pobiera się połowę opłaty ustalonej na podstawie rzeczywistych nakładów.

Na gruncie niniejszej sprawy zastosowanie będą miały pkt 1 lub 2 powyższego artykułu.

Stosownie do powyższych przepisów, przedsiębiorca energetyczny może ustalać opłatę za przyłączenie na podstawie jednej czwartej rzeczywistych nakładów poniesionych na jego realizację lub w oparciu o stawki opłat zawarte w taryfie, kalkulowane na podstawie jednej czwartej średniorocznych nakładów inwestycyjnych na budowę odcinków sieci służących do przyłączania tych podmiotów, określonych w planie rozwoju. Sposób, w jaki ustawodawca określił metodę obliczania opłaty za przyłączenie jest, zdaniem Sądu, sformułowany jasno i precyzyjnie, choć w praktyce może powodować, iż przedsiębiorca energetyczny nie będzie w stanie określić ostatecznej opłaty za przyłączenie w momencie zawierania umowy z konsumentem.

W tym miejscu Sąd wskazał, iż podstawowym przedmiotem działalności gospodarczej przedsiębiorstw energetycznych jest wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej. Przedsiębiorstwo energetyczne jest profesjonalistą, w założeniu dysponującym wiedzą i środkami technicznymi, mającymi zapewnić należyte wykonanie zobowiązania.

Biorąc powyższe pod uwagę, a także doświadczenie przedsiębiorcy w realizowaniu inwestycji energetycznych, w tym przyłączy, powinien on tak szacować wysokość rzeczywistych nakładów, jakie ponosi na realizację przyłączenia, aby cena, jaką określił we wzorcu umowy, była ostateczna.

Ponadto, w przypadku gdy przedsiębiorca określa opłatę za przyłączenie zgodnie z art. 7 ust. 8 pkt 2 w/w ustawy Prawo energetyczne, jest w stanie określić jej wysokość na tyle dokładnie, iż nie powinien później korygować jej wysokości. Zgodnie bowiem z powyższym artykułem, opłatę ustala się w oparciu o stawki opłat zawarte w taryfie, kalkulowane na podstawie jednej czwartej średniorocznych nakładów inwestycyjnych na budowę odcinków sieci służących do przyłączania tych podmiotów, określonych w planie rozwoju. Niewątpliwie dwa elementy na podstawie których należy ustalić opłatę za przyłączenie - stawki opłat zawarte w taryfie oraz wysokość jednej czwartej średniorocznych nakładów inwestycyjnych na budowę odcinków sieci - są znane pozwanemu przed przystąpieniem do realizacji przyłącza, i powinien on bez trudu obliczyć ostateczną kwotę za przyłączenie do sieci przesyłowej.

Sąd podzielił twierdzenia pozwanego, iż w niektórych przypadkach, mimo dołożenia należytych starań, pozwany nie będzie w stanie określić ostatecznej kwoty za przyłączenie, dlatego też poprzez przedmiotowe postanowienie nr 1 zastrzegł sobie prawo do zmiany wysokości tej opłaty +/- 10%, co oznacza, iż w niektórych przypadkach konsument będzie miał obowiązek dopłaty do ostatecznej kwoty, a w innym przypadku, to pozwany zwróci konsumentowi nadpłaconą kwotę.

Podsumowując powyższe - pozwany przedsiębiorca ma prawo do zmiany +/- 10% wysokości opłaty za przyłączenie - jednakże za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interes konsumenta Sąd uznał brak przyznania konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy z tego tytułu. Kwestionowana klauzula bowiem, przez brak umożliwienia konsumentowi, w przypadku zmiany ceny, odstąpienia przez niego od umowy prowadzi do braku równowagi pomiędzy stronami w stosunku zobowiązaniowym.

Również zwolnienie się przedsiębiorcy z obowiązku zwarcia aneksu w formie pisemnej, w przypadku, gdy dojdzie do zmiany wysokości opłaty za przyłączenie, należy oceniać negatywnie.

Odnosząc się do klauzuli nr 2, Sąd zważył, co następuje:

Pozwany zastrzegł sobie możliwość zmiany terminu wykonania umowy, jednocześnie wyłączając swoją odpowiedzialność z tego tytułu, jeżeli zmiana terminu zostanie spowodowana wystąpieniem siły wyższej, działaniem lub zaniechaniem działania organów państwowych i samorządowych lub osób trzecich.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż przedsiębiorstwo energetyczne jest profesjonalistą, w założeniu dysponującym wiedzą i środkami technicznymi, mającymi zapewnić należyte wykonanie zobowiązania. Zgodnie z art. 355 kc przedsiębiorstwo energetyczne zobowiązane jest do zachowania należytej staranności przy wykonywaniu umowy. Z kolei, zgodnie z art. 7 ust.2 ustawy Prawo energetyczne „Umowa o przyłączenie do sieci powinna zawierać co najmniej postanowienia

określające: termin realizacji przyłączenia, wysokość opłaty za przyłączenie, miejsce rozgraniczenia własności sieci przedsiębiorstwa energetycznego i instalacji podmiotu przyłączanego, zakres robót niezbędnych przy realizacji przyłączenia, (...)".

W tej sytuacji, biorąc pod uwagę charakter działalności przedsiębiorstwa energetycznego, należy zauważyć, że powoływanie się przez pozwanego w przypadku opóźnień w realizacji przyłącza, na powyższe okoliczności, nie może stanowić podstawy zwolnienia się od odpowiedzialności względem konsumenta. Przedsiębiorca energetyczny powinien przy określaniu terminu realizacji umowy uwzględnić typowe okoliczności zewnętrzne, które mogą wpływać na przedłużenie okresu prowadzenia robót, w tym wystąpienie siły wyższej, działania lub zaniechania działania organów państwowych lub osób trzecich i niezależnie od możliwości zaistnienia takich okoliczności winien w umowie realnie określić termin wykonania swojego zobowiązania. Ryzyko wystąpienia powyżej wskazanych przypadków jest wpisane w rodzaj działalności prowadzonej przez pozwanego - czego pozwany, jako profesjonalista powinien być świadomy. Dlatego nie może zyskać aprobaty wyłączenie odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania przez przedsiębiorstwo energetyczne względem konsumenta, w związku z wystąpieniem któregokolwiek z tych przypadków.

Nadto, w ocenie Sądu samo sformułowanie „siła wyższa”, „działania lub zaniechania organów państwowych i samorządowych”, a w szczególności sformułowanie „działania lub zaniechania osób trzecich” są na tyle niejasne i nieprecyzyjne, że pozwany w bardzo wielu przypadkach będzie mógł się powołać na którekolwiek z powyższych sformułowań, a tym samym pozostawiając wykonanie umowy, która łączy go z konsumentem w zawieszeniu.

W ocenie Sądu Okręgowego przedmiotowe postanowienie wzorca umowy wypełnia przesłanki art. 385¹ § 1 zd. 1 kc, w szczególności zaś mieści się w hipotezach art. 385³ pkt. 2 kc. Sąd podzielił w tym zakresie stanowisko powoda. Pozwany z góry wyłącza swoją odpowiedzialność w związku z wykonywaniem umowy (w tym za jej niewykonanie i nienależyte wykonanie). W przekonaniu Sądu pozostaje to w sprzeczności z dobrymi obyczajami i stanowi rażące naruszenie interesów konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385¹ § 1 kc, Sąd uznał postanowienie wzorca umowy za niedozwolone, zaś na podstawie art. 479⁴² § 1 kpc zakazał jego wykorzystywania w obrocie z udziałem konsumentów.

Powyższy wyrok powód zaskarżył apelacją, wnosząc o jego zmianę w całości i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. naruszenie art. 385⁽¹⁾ §1 k.c. w związku z art. 385⁽³⁾ pkt 20 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie tych przepisów i przyjęcie, że postanowienie wzorca umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej (...) Sp. z o.o. Instalacji elektrycznej Obiektu Klienta nr (...), w brzmieniu „Zmiana ostatecznej opłaty za przyłączenie w wysokości +/- 10% w stosunku do opłaty wstępnej nie wymaga aneksu w formie pisemnej” jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumenta przez brak przyznania konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy z tego tytułu, podczas gdy w/w postanowienie umowy dotyczy głównego świadczenia stron, tj. opłaty przyłączeniowej i w związku z tym, zgodnie z art. 385⁽¹⁾ §1 k.c. zdanie drugie nie podlega ocenie pod kątem abuzywności,

2. naruszenie art. 385¹ §1 zd. 2 k.c. przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy postanowienie w brzmieniu „Zmiana ostatecznej opłaty za przyłączenie w wysokości +/- 10% w stosunku do opłaty wstępnej nie wymaga aneksu w formie pisemnej” odnosi się do głównego świadczenia stron umowy o przyłączenie,

3. naruszenie art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. w związku z art. 385⁽³⁾ pkt 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie tych przepisów i przyjęcie, że postanowienie wzorca umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej (...) Sp.z o.o.

Instalacji elektrycznej Obiektu Klienta nr (...), w brzmieniu „W przypadku wystąpienia siły wyższej, a ponadto w przypadku działania lub zaniechania działania organów państwowych i samorządowych lub osób trzecich, uniemożliwiającego terminową realizację przyłączenia, strony uzgodnią zmianę terminu przyłączenia” jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumenta przez zastrzeżenie zmiany terminu wykonania umowy przez pozwanego, który wyłącza odpowiedzialność pozwanego z tego tytułu, podczas gdy w/w postanowienie umowy wyłącznie zastrzega możliwość podjęcia przez strony działań mających na celu zmianę terminu wykonania umowy w przypadku zaistnienia określonych okoliczności.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja podlega oddaleniu.

Na wstępie zaznaczyć należy, iż Sąd Apelacyjny podziela wszystkie ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjmuje je za własne.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie - poza postanowieniami określającymi główne świadczenia stron - nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W świetle tego unormowania nie ulega wątpliwości, że uznanie konkretnej klauzuli umownej za niedozwolone postanowienie umowne wymaga stwierdzenia łącznego wystąpienia obu wymienionych przesłanek, tj. "sprzeczności z dobrymi obyczajami", jak i "rażącego naruszenia interesów konsumenta (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2006 r., I CSK 173/06, nie publ.).

Przez działanie wbrew dobrym obyczajom - przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego - należy rozumieć wprowadzanie do wzorca klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku; rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza zaś nieusprawiedliwioną dysproporcję - na niekorzyść konsumenta - praw i obowiązków stron, wynikających z umowy (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, Biul. SN 2005, Nr 11, poz. 13 oraz z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, Biul. SN 2006, nr 5-6, poz. 12). Rażące naruszenie interesów konsumenta zazwyczaj stanowi naruszenie dobrych obyczajów; nie zawsze jednak zachowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami rażąco narusza te interesy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2010 r., I CSK 694/09, nie publ.). Ocena rzetelności określonego postanowienia wzorca umownego wymaga przeprowadzenia przez sąd weryfikacji jego "przyzwoitości", polegającej na zbadaniu, czy postanowienie wzorca jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów oraz jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone; jeżeli bez tego postanowienia znalazłby się on - na podstawie ogólnych przepisów - w lepszej sytuacji, należy uznać je za nieuczciwe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2007 r., III SK 21/06, OSNP 2008, nr 11-12, poz. 181).

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania Sąd Apelacyjny dokonał oceny zakwestionowanego postanowienia umownego o treści: "Zmiana ostatecznej opłaty za przyłączenie w wysokości +/- 10% w stosunku do opłaty wstępnej nie wymaga aneksu w formie pisemnej.", zawartego w "UMOWIE O PRZYŁĄCZENIE DO SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ (...) Sp. z o.o. INSTALACJI ELEKTRYCZNEJ Obiektu KLIENTA (...)" (zwanego dalej „nr 1”) oraz postanowienia umownego o treści: „W przypadku wystąpienia siły wyższej, a ponadto w przypadku działania lub zaniechania organów państwowych i samorządowych lub osób trzecich, uniemożliwiającego terminową realizację przyłączenia, strony uzgodnią zmianę terminu przyłączenia.", zawartego w „UMOWIE O PRZYŁĄCZENIE DO SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ (...) Sp. z o.o. INSTALACJI ELEKTRYCZNEJ Obiektu KLIENTA nr (...) (zwanego dalej „nr (...))”.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 385³ pkt 20 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie tych przepisów oraz do zarzutu naruszenia art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. przez jego niezastosowanie - które to zarzuty dotyczą postanowienia nr 1 - wskazać należy, że są one bezzasadne. Postanowienie to wypełnia bowiem przesłanki art. 385³ pkt 20 k.c, zgodnie z którym za niedozwolone postanowienia umowne należy uznać takie klauzule, które przewidują

uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie można uznać, że postanowienie nr 1 nie powinno zostać uznane za niedozwolone z tego względu, że dotyczy głównego świadczenia stron umowy, tj. opłaty przyłączeniowej i w związku z tym nie podlega ocenie pod kątem abuzywności.

Postanowienie nr 1 zastrzega na rzecz spółki prawo do zmiany ostatecznej opłaty za przyłączenie po zawarciu umowy przyłączeniowej bez zgody konsumenta i bez przyznania mu prawa do odstąpienia od umowy, zatem nie jest to postanowienie określające główne świadczenie stron. Postanowienie to dotyczy świadczenia głównego, jakim jest opłata za przyłączenie, jednakże go **nie określa**. Słusznie podnosi powód w odpowiedzi na apelację, że sam pozwany przyznaje ten fakt, a przy formułowaniu zarzutów używa sformułowań: "dotyczy świadczenia głównego", „odnosi się do świadczenia głównego”.

W orzecznictwie przyjęto, że przez główne świadczenia stron należy rozumieć przede wszystkim postanowienia określające essentialia negotii umowy. Takie postanowienia nie mogą więc być postanowieniami niezgodnymi przez strony i podlegać kontroli abstrakcyjnej wzorców umów.

Zgodnie z treścią przepisu art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2013 r., poz. 1059) umowa o przyłączenie do sieci powinna zawierać co najmniej postanowienia określające: termin realizacji przyłączenia, wysokość opłaty za przyłączenie, miejsce rozgraniczenia własności sieci przedsiębiorstwa energetycznego i instalacji podmiotu przyłączanego, zakres robót niezbędnych przy realizacji przyłączenia, wymagania dotyczące lokalizacji układu pomiarowo-rozliczeniowego i jego parametrów, harmonogram przyłączenia, warunki udostępnienia przedsiębiorstwu energetycznemu nieruchomości należącej do podmiotu przyłączanego w celu budowy lub rozbudowy sieci niezbędnej do realizacji przyłączenia, przewidywany termin zawarcia umowy, na podstawie której nastąpi dostarczanie paliw gazowych lub energii, ilości paliw gazowych lub energii przewidzianych do odbioru, moc przyłączeniową, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonego w umowie, oraz okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania. Z kolei opłata za przyłączenie naliczana jest zgodnie z zasadami określonymi w art. 7 ust. 8 pkt 1 i 2 w/w ustawy, tj.

1) za przyłączenie do sieci przesyłowej, sieci dystrybucyjnej gazowej wysokich ciśnień oraz do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV i nie wyższym niż 110 kV, z wyłączeniem przyłączenia źródeł i sieci, opłatę ustala się na podstawie jednej czwartej rzeczywistych nakładów poniesionych na realizację przyłączenia;

2) za przyłączenie do sieci dystrybucyjnej gazowej innej niż wymieniona w pkt 1, sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV oraz sieci ciepłowniczej, z wyłączeniem przyłączenia źródeł i sieci, opłatę ustala się w oparciu o stawki opłat zawarte w taryfie, kalkulowane na podstawie jednej czwartej średniorocznych nakładów inwestycyjnych na budowę odcinków sieci służących do przyłączania tych podmiotów, określonych w planie rozwoju, o którym mowa w art. 16; stawki te mogą być kalkulowane w odniesieniu do wielkości mocy przyłączeniowej, jednostki długości odcinka sieci służącego do przyłączenia lub rodzaju tego odcinka.

Odnosnie przepisu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. i użytego w nim sformułowania „postanowienia określające główne świadczenia stron” wskazać należy, dzieląc stanowisko powoda, że nie należy traktować go rozszerzająco. Do postanowień określających główne świadczenia stron nie mogą być zaliczane postanowienia odnoszące się do świadczeń ubocznych, czy też inne postanowienia – odnoszące się pośrednio do świadczeń głównych. W w/w przepisie chodzi o postanowienia bezpośrednio określające główne świadczenia, a nie o postanowienia dotyczące, czy też związane z głównymi świadczeniami. Pojęcie „główne świadczenia stron” należy interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do pojęcia elementów umowy przedmiotowo istotnych (essentialia negotii). Essentialia negotii umowy nie podlegają kontroli, chyba że zostaną sformułowane w sposób niejednoznaczny. Wskazuje się, że elementy te

powinny podlegać raczej mechanizmom rynkowym (w tym zasadzie swobody kontraktowania), a nie prawnym. Zastrzeżenie przez przedsiębiorcę zbyt wygórowanej ceny nie stanowi więc podstawy do uznania określonej klauzuli za niedozwoloną, oczywiście pod warunkiem, że została ona sformułowana w sposób jednoznaczny.

Odnosząc się do postanowienia nr 2 Sąd Apelacyjny nie podziela zarzutu naruszenia art. 385⁽¹⁾ §1 k.c. w związku z art. 385⁽³⁾ pkt 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie tych przepisów i przyjęcie, że postanowienie wzorca umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej (...) Sp. z o.o. Instalacji elektrycznej Obiektu Klienta nr (...) w brzmieniu „W przypadku wystąpienia siły wyższej, a ponadto w przypadku działania lub zaniechania działania organów państwowych i samorządowych lub osób trzecich, uniemożliwiającego terminową realizację przyłączenia, strony uzgodnią zmianę terminu przyłączenia” jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumenta przez zastrzeżenie zmiany terminu wykonania umowy przez pozwanego, który wyłącza odpowiedzialność pozwanego z tego tytułu, podczas gdy w/w postanowienie umowy wyłącznie zastrzega możliwość podjęcia przez strony działań mających na celu zmianę terminu wykonania umowy w przypadku zaistnienia określonych okoliczności.

Wskazać należy, że w/w postanowienie wprowadza ograniczenie odpowiedzialności spółki względem konsumenta. Przewiduje ono bowiem możliwość zmiany terminu wykonania umowy w przypadku zaistnienia określonych okoliczności. Zgodnie z treścią przepisu art. 7 ust. 2 ustawy Prawo energetyczne Umowa o przyłączenie do sieci powinna zawierać co najmniej postanowienia określające m.in. **termin realizacji przyłączenia**. Zapis ten oznacza, że wolą ustawodawcy było wyeliminowanie praktyk polegających na swobodnym przesuwaniu przez którąkolwiek ze stron umowy (w tym w szczególności przez przedsiębiorstwo energetyczne – jako podmiot silniejszy) terminu przyłączenia do sieci w trakcie trwania umowy. Tak sformułowane postanowienie umożliwia pozwanej spółce, bez jakiegokolwiek odpowiedzialności z tego tytułu, zmianę ustalonego przez strony terminu wykonania przyłącza z powodów dokładniej nie sprecyzowanych i ustalanych dobrowolnie przez pozwaną.

Termin realizacji przyłączenia stanowi zatem obligatoryjny element umowy przyłączeniowej. Określenie terminu ma na celu ochronę słabszej strony umowy, czyli konsumenta, przed skutkami zmiany tego terminu już po zawarciu umowy. Skutek w postaci opóźnienia w uzyskaniu dostępu jest szczególnie uciążliwy dla konsumenta. Pozwany zajmujący się profesjonalnie działalnością w zakresie przesyłu energii powinien przy określaniu terminu w umowie uwzględniać pewne okoliczności zewnętrzne, mogące mieć wpływ na realizację przyłącza. Tak sformułowane postanowienie nr 2 wyłącza odpowiedzialność przedsiębiorstwa energetycznego za opóźnienia leżące po jego stronie w wykonaniu zobowiązania w przypadku zaistnienia zdarzeń wskazanych w sposób niejednoznaczny oraz z przyczyn co prawda niezależnych od przedsiębiorstwa energetycznego, lecz przez niego zawinionych. Posługiwanie się sformułowaniami „siła wyższa”, „działanie lub zaniechanie organów państwowych i samorządowych lub osób trzecich” jest niejednoznaczne.

Art. 385 § 2 k.c. ustanawia zasadę transparentności takiego wzorca stanowiąc, że powinien on być sformułowany w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Przy czym przez jednoznaczność należy rozumieć brak wątpliwości co do znaczenia postanowień wzorca. Ich interpretacja nie powinna umożliwiać nadania im różnych znaczeń. Przy wykładni wzorców umownych intencja jaka przyświecała profesjonalnemu uczestnikowi obrotu gospodarczego, który ten wzorec przygotował lub na zlecenie którego go opracowano nie ma znaczenia. Przy wykładni wzorców umowy z uwagi na ich funkcje standaryzacyjną stosuje się metodę obiektywną tj. za miarodajny uznaje się sens dostępny dla typowego adresata wzorca, w niniejszym przypadku dla odbiorcy dostarczanej energii elektrycznej (wyrok SN z 19 IV 2007 r. I CSK 27/07).

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że pozwany powinien uwzględniać, przy określaniu w umowie terminu wykonania przyłącza, okoliczności zewnętrzne wpływające na realizację przyłącza, takie jak okoliczności będące przejawem siły wyższej, czy działania lub zaniechania organów państwowych i samorządowych lub osób trzecich.

W ocenie Sądu II instancji tak sformułowane postanowienie stanowi niedozwolone postanowienie umowne i daje pozwaną prawo blokowania konsumentom dostępu do rynku energii elektrycznej.

Konkludując wskazać należy, że powoływane wyżej przepisy Prawa energetycznego wskazują, iż celem ustawodawcy było zagwarantowanie konsumentowi przewidywalności ze strony przedsiębiorstwa energetycznego w odniesieniu zarówno do określania wysokości opłaty przyłączeniowej, jak i możliwości przesunięcia terminu wykonania umowy. Sposób określenia przez pozwaną zmiany wysokości opłaty, jak również niejasnych przyczyn zmiany terminu przyłączenia do sieci sprawia, że sytuacja kontrahenta (konsumenta) jest znacząco osłabiona, a jego interesy są zagrożone.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach orzeczono na podstawie § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, w brzmieniu obowiązującym po dniu 14 lutego 2013 roku, (Dz.U.2013.490 j.t.).